

В. І. Бондар

Нілус Андрій Олександрович

НІЛУС Андрій Олександрович (05. 01. 1858, Катеринослав. губ. – 06. 12. 1941, м. Дейр-ез-Зор або м. Хомс, Сирія) – фахівець у галузі артилерії. Генерал-лейтенант (1913). Закін. Сімфероп. г-зію, 1-е військ. Павлів. і Михайлів. артилер. (1881) училища та Михайлів. артилер. академію (1886) у С.-Петербурзі. Від 1881 служив у 13-й артилер. бригаді, від 1886 – на Гол. артилер. полігоні (брав участь у роботі артилер. комітету при Гол. артилер. упр.); від 1894 читав лекції у Костянтинів., від 1897 – у Михайлів. артилер. училищах (також був інспектором класів). Водночас, враховуючи заслуги Н., 1901 йому надано право викладати у Михайлів. артилер. академії без подання дис., 1905 він захистив дис. на звання проф. і був призначений завідувач кафедри артилерії. Досліджував проблеми стрільби з артилер. гармат, матеріал. частини артилерії. Розробив дуговий приціл оригін. конструкції для 11-дюймових берегових мортир, снаряд для польових мортир (1901 відзнач. сріб. медаллю на Париз. всесвіт. виставці), прилади для нічного наведення гармат (застосовували на міноносцях під час рос.-япон. війни 1904–05). Автор посіб. «Історія матеріальної частини артилерії» (т. 1, 1904), «Полный курсъ артиллеріи для артиллерійскихъ училищъ» (вып. 1–2, 1908), «Основанія устройства матеріальної частини артиллеріи» (т. 1–2, 1910–11; усі – С.-Петербург) та ін. Від 1912 – голова комісії з організації, від червня 1913 – нач. Сергіїв. артилер. училища в Одесі. У травні 1918 обраний першим ректором новоствор. Одес. політех. інституту (нині університет), докладав знач. зусиль для організації його діяльності. За Гетьманату 1918 – нач. Одес. юнац. гармат. школи, чл. Комісії з організації військ. шкіл і академій України. 1919 – у резерві чинів при штабі головнокомандувача ЗС Пд. Росії, при цьому залишався нач. Сергіїв. артилер. училища, разом із яким у січні 1920 евакуюов. до Севастополя, а звідти – до Туреччини, де в липні 1921 відбувся остан. випуск. Був чл. аполіт. Товариства взаємодопомоги офіцерів-артилеристів. 1998 до 140-річчя від дня народж. Н.

побл. колиш. гол. корпусу Сергіїв. артилер. училища в Одесі встановлено його погруддя.

Рекомендована література

1. Головань В. Кто он, наш первый ректор?: истоки // Одес. политехник. 1991, 17 мая;
2. Нилус Андрей Александрович – ректор Одесского политехнического института (1918–1919), генерал-лейтенант, заслуженный профессор математики Михайловской артиллерийской академии // История Одес. политехнического в очерках. О., 2000;
3. 2003;
4. Литвиненко Р. Генерали Слов'яносербії: Андрій Олександрович Нілус // Славяносерб. вести. 2012. № 37, 38, 39;
5. Сухотеріна Л. І. Перший ректор Одеського політехнічного інституту А. О. Нілус – видатний вчений у галузі артилерії // Історія науки і техніки: Зб. наук. пр. К., 2018. Т. 8, вип. 1.

Бібліографічний опис:

Нілус Андрій Олександрович / В. І. Бондар // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-74469>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).